شرح دعاء قنوت الوتر

ވިތުރީގެ ޤުނޫތުގެ ޝަރަހަ

ތަރުޖަމާ:

ބިލާލު އަބްދުއްސަލާމު

ދަރުސް ދިނުއްވީ:

فضيلة الشيخ العلامة محمد بن صالح العثيمين

www.dhisalafiyyah.net

ވިތުރީގެ ޤުނޫތުގެ ޝަރަޙަ

ތަރުޖަމާކުރީ: ބިލާލް އަބްދުއްސަލާމް

މުރާޖާކުރީ: އައްޝައިޚު ޙަސަން ނާޖީ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

މުތަރުޖިމުގެ ބަސް

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضل له، ومن يضلل فلا هادي له، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين وسلم تسليمًا كثيراً، أما بعد:

މި ފޮތަކީ فضيلة الشيخ العلامة محمد بن صالح العثيمين – رحمه الله - މަސްޖިދުލް ހަރާމްގައި ދެއްވާފައިވާ ދަރުސެއްގައި ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވާ، ވިތުރީގައި ކިޔުމަށް ނަބިއްޔާ ޞައްލަالله ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ދަސްކޮށްދެއްވި، ޤުނޫތުގެ ޝަރަހައިގެ މައްޗަށް ޝައިޚުގެ މުއައްސަސާއިން ތައްޔާރުކޮށް ނެރެފައިވާ "شرح دعاء قنوت الوتر" މިފޮތުގެ ތަރުޖަމާއެވެ. މި ފޮތަކީ ދިރާސާކުރިއްޔާ ފަސޭހައިގެން އަޅުގަނޑު ތިރީން ތިރީން ވަކިވަކި ސުރުޚީތަކެއް ލާފައިވާނެއެވެ. އަޅުގަނޑުގެ ދުޢާއަކީ الله ތަޢާލާ ޝައިޚުގެ ޢިލްމީ މަސައްކަތްތަކާއި ބަރަކާތްލައްވައި، ޝައިޚަށް ސުވަރުގޭގެ އެންމެ މަތިވެރި ނިޢުމަތްތަކުން މިންވަރު ކޮށްދެއްވުމެވެ. އަދި ޝަރުޢީ ޢިލްމު އުނގެނި އެ ޢިލްމަށް ޢަމަލުކުރާ ބައެއްގެ ތެރޭގައި، އެއިލާހު އަޅުގަނޑުމެން ލައްވާށިއެވެ. އާމީން.

ބިލާލް އަބްދުއްސަލާމް

11 މޭ 2015

22 ރަޖަބު 1436

ވިތްރީގެ ޤުނޫތުގެ ޝަރަހަ

އިމާމު އަޙުމަދުގެ مُسْنَدُ ގައި ވާރިދުވެގެން އައިސްފައިވާ ޙަދީޘްއެއްގައިވެއެވެ. ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމްގެ ކާފަދަރިކަލުން ޙަސަން ބިން ޢަލީ -ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާ- ވިދާޅުވިއެވެ. ވިތްރީގެ ޤުނޫތުގައި މިލަފުޒުން ކިޔުމަށް ރަސޫލުﷲ -ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ- ތިމަންކަލޭގެފާނަށް ދަސްކޮށްދެއްވިއެވެ.

((اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ، وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ، وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ، وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ، وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ، إِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ، وَإِنَّهُ لَا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ، وَلَا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ، تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ))

މާނައީ: "އޭ ﷲ! އިބަރޭފުޅާ ހިދާޔަތްދެއްވި މީހުންގެ ތެރޭގައި މިއަޅާއަށްވެސް ހިދާޔަތްދެއްވާނދޭވެ! އަދި އިބަރޭފުޅާ ޢާފިޔަތްދެއްވި (އެބަހީ: ހުރިހާބަލާއަކުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވި ދެއްވި) މީހުންގެ ތެރޭގައި މިއަޅާއަށްވެސް ޢާފިޔަތްދެއްވާނދޭވެ! އަދި އިބަރޭފުޅާ ވާގިވެރިވެވޮޑިގެންނެވި މީހުންގެ ތެރޭގައި މިއަޅާއަށްވެސް ވާގިވެރިވެވޮޑިގެންނަވާނދޭވެ! އަދި އިބަރޭފުޅާ ދެއްވި ތަކެއްޗަށް މިއަޅާއަށް ބަރަކާތްލައްވާނދޭވެ! އަދި އިބަރޭފުޅާ ނިންމެވި ކަމުގެ ނުބައިކަމުން މިއަޅާ ސަލާމަތްކޮށްދެއްވާނދޭވެ! ފަހެ އިބަރޭފުޅާ ނިޔާކުރައްވަމުއެވެ. އަދި އިބަރޭފުޅާގެ މައްޗަށް ނިޔާއެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އަދި އިބަރޭފުޅާ ވާގިވެރިވެވޮޑިގެންނެވި މީހާ ނިކަމެތިއެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި އިބަރޭފުޅާ ޢަދާވާތްތެރިވެވޮޑިގެންނެވި މީހާ ޢިއްޒަތްތެރިއެއް ނުވާނެއެވެ. އަޅަމެންގެ ވެރިރަސްކަލާނގެ! އިބަރޭފުޅާގެ މަތިވެރިވެވޮޑިގެންވެއެވެ!"

މިއީ ޞަޙީޙް ޙަދީޘެކެވެ. މި ޙަދީޘް سنن أبي داود އަދި سنن ابن ماجه އަދި މުސްނަދު ތިރްމިޛީ ފޮތްތަކުގައިވެސް ވާރިދުވެފައި ވެއެވެ.

މި ޤުނޫތަކީ، ފަތިސްނަމާދުގެ ފަރުޟު ރަކުޢަތުގައި ކިޔުން އައިސްފައިވާ ހާއްސަ ދުޢާއެއް ނޫނެވެ. ނަމަވެސް މިއީ ވިތުރީގައި ކިޔުމަށް ރަސޫލުﷲ -ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ- އެކަލޭގެފާނުގެ ކާފަދަރިކަލުން ޙަސަން ބިން ޢަލީ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާއަށް ދަސްކޮށްދެއްވި ދުޢާއެކެވެ.

ޝަރަހަ :

((اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ))

މާނައީ: "އޭ الله! ކަލޭގެފާނު ހިދާޔަތްދެއްވި މީސްތަކުންގެ ތެރޭގައި މިއަޅާއަށްވެސް ހިދާޔަތްދެއްވާނދޭވެ!"

((اللَّهُمَّ اهْدِنِي)) އެބަހީ : "އޭ الله! މި އަޅާއަށް ހައްޤަށް މަގު ދައްކަވައި އަދި އެއާ އެއްގޮތަށް ޢަމަލުކުރުމުގައި ޘާބިތުވުމުގެ ތައުފީޤުދެއްވާނދޭވެ." އެއީ ތަޢުލީމުދިނުމާއި ހިދާޔަތަށް ޢަމަލުކުރުމާއި ހިދާޔަތް ލިބުމަށް ޝައުޤުވެރިކަމާއި ބަޔާންކުރުމުގެ ތައުފީޤު ދެއްވުމުގެ ހިދާޔަތް، އަދި الله ތަޢާލާ ދެއްވާ ހިދާޔަތެވެ. އަދި ހިދާޔަތަކީ ދެބައި ގޮތަކަށް ބެހެއެވެ. އެއީ އިރުޝާދުގެ ހިދާޔަތާއި ތައުފީޤުގެ ހިދާޔަތެވެ. އެ ދެ ހިދާޔަތަކީ ވަކިވަކި ކަންތައްތަކެވެ.

ބައެއްފަހަރު ކުރީގެ ހިދާޔަތުގެ ބަޔާން އެކަނި ކަމަށްވާ ހިދާޔަތްތަކާއި ބެހޭގޮތުން ތަޤްރީރުކޮށް ބަޔާންކޮށް ދެއްވާފައިވެއެވެ. މިސާލަކަށް، الله ތަޢާލާ فصلت ސޫރަތުގައި ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައިވެއެވެ.

﴿ وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَٰهُمْ فَٱسْتَحَبُّوا۟ ٱلْعَمَىٰ عَلَى ٱلْهُدَىٰ فَأَخَذَتْهُمْ صَٰعِقَةُ ٱلْعَذَابِ ٱلْهُونِ بِمَا كَانُوا۟ يَكْسِبُونَ ١٧ ﴾ [فصلت: ١٧]

މާނައީ : " ޘަމޫދުގެ މީހުންނަށް، ތިމަންއިލާހު ހެޔޮމަގާއި ނުބައިމަގު ބަޔާންކޮށްދެއްވީމެވެ. ނަމަވެސް ހިދާޔަތުގެ ތެދުމަގުގެ ބަދަލުގައި އަނދިރިކަމުގެ މަގަށް އެބައިމީހުން ލޯބިކުރިއެވެ."

މި އާޔަތުގައި الله ތަޢާލާ ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައި މިވަނީ އެއިލާހު އެބައިމީހުންނަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވި ކަމެވެ. ބަޔާންކޮށްދެއްވުމުގެ

އެބައިމީހުން ހޯދަންވީ ގޮތާއި މަގު ދައްކަވައި ބަޔާންކޮށްދެއްވިއެވެ. ނަމަވެސް އެމީހުން އެ ހިދާޔަތުގެ މަގުގައި ހިނގުމުގެ ބަދަލުގައި

އަނދިރިކަން ޚިޔާރުކުރިއެވެ.

ހިދާޔަތުގެ އެއްވަނަބައި، ބަޔާންކުރުމުގެ އިރުޝާދުގެ ހިދާޔަތުގެ ހިދާޔަތެވެ. މި ހިދާޔަތުގެ ވާހަކަ سورة الشورى ގެ

52 ވަނަ އާޔަތުގައިވެސް ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿ وَإِنَّكَ لَتَهْدِىٓ إِلَىٰ صِرَٰطٍ مُّسْتَقِيمٍ ٥٢ ﴾ މާނައީ:

"ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނު ތެދު މަގަށްކަމުގައިވާ ސީދާވެގެންވާ މަގަށް ދައުވަތުދޭހުށްޓެވެ." الله ތަޢާލާ އެއިލާހުގެ ނަބިއްޔާއާ

މުޚާޠަބުކުރައްވާ މިއަންގަވަނީ ކަލޭގެފާނު ތެދު މަގަށްކަމުގައިވާ ދީނުގެ ބަޔާންކޮށްދިނުމުގައި ދީނުގެ މީސްތަކުންނަށް ތެދު

އިސްލާމްދީނުގެ ހިދާޔަތުގެ ސީދާވެގެންވާ މަގެވެ.

ހިދާޔަތުގެ ދެވަނަބައި ތައުފީޤު ބަޔާންކުރުމަށް އަމަލުކުރުން އެކަމުގައި ޘާބިތުވުމުގެ ތައުފީޤުދެއްވުމުގެ ހިދާޔަތެވެ. މިއީ الله

ތަޢާލާ އެކަނިހުރި އާޔަތުގައި އެކަމަށް ވިދާޅުވެއެވެ. މި ހިދާޔަތަކީ الله ތަޢާލާ ފިޔަވާ އެހެން އެއްވެސް ބޭފުޅަކަށް ދެއްވުމަކަށް ނުކުޅެދޭ ހިދާޔަތެވެ.

﴿ إِنَّكَ لَا تَهۡدِي مَنۡ أَحۡبَبۡتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ يَهۡدِي مَن يَشَآءُۚ وَهُوَ أَعۡلَمُ بِٱلۡمُهۡتَدِينَ ٥٦ ﴾ [القصص: ٥٦]

މާނައީ : "ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނު ލޯބިވާ މީހަކަށްވިޔަސް ކަލޭގެފާނަކަށްވެސް ހިދާޔަތްދެއްވައިނުދެއްވޭނެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ﷲ ތަޢާލާ އިރާދަކުރައްވާ އަޅަކަށް އެކަލާނގެ ހިދާޔަތްދެއްވައެވެ." އެކަމަކު އެކަލޭގެފާނަށް ކުޑަކުދިންނާމެދު އެކަލޭގެފާނުގެ ބޮޑުބޭފުޅާ ބޮޑުބޭބެ أُبو طَالِب މަރު ހިޔާނަން ދެއްކެވިފައިވިއެވެ. أُبو طَالِب ވަރަށް ބާރުއެރުވުމަށް ވަނިކޮށް ރަސޫލުﷲ ޞައްލައްﷲ ޢަލައިހިވަސައްލަމަ އެކަލޭގެފާނުގެ ބޮޑުބޭބެ أُبو طَالِب އަށް ހަދިޔާކުރެއްވި ބަސްފުޅުގެ މާނައިގައިވެއެވެ. "އޭ ބޮޑުބޭބެ ބުނޭ. لا إِلَهَ إِلاَّ اللَّه ކިޔާށެވެ. އެކަލިމައިގެ ސަބަބުން ތިމަންކަލޭގެފާނު ﷲ ގެ ހަޟްރަތުގައި ކަލޭގެފާނަށްޓަކައި ހުއްޖަތް ދައްކަވައިދެއްވާނަމެވެ." [متفق عليه] ނަމަވެސް އެކަލޭގެފާނުގެ ބޮޑުބޭބެ އެކަލިމައެއް ނުކިޔައެވެ. އެހެންނަމަވެސް އޭނާ ވަގުތުފުރިއިރު ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިންގެ ތެރެއިންނެވެ. أُبو طَالِب ގެ އެންމެ ފަހު ބަހަކަށް ވީ "عَلَى مِلَّةِ عَبْدِ الْمُطَّلِبِ" އެވެ. އެބަހީ: އޭނާ ވަނީ عَبْدُ الْمُطَّلِبِ ގެ ދީނުގައި ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ﷲ ތަޢާލާ، ރަސޫލުﷲ ޞައްލައްﷲ ޢަލައިހިވަސައްލަމަ އަށް އެކަލޭގެފާނުގެ ބޮޑުބޭބެއަށްޓަކައި ޝަފާޢަތްތެރިވުމުގެ އިޒުނަ ދެއްވިއެވެ. [މުސްލިމް އެކަލޭގެފާނުން ރިވާޔަތްކުރައްވައެވެ.] އަދި އެކަލޭގެފާނުގެ ބޮޑުބޭބެއަކަށް ޝަފާޢަތްތެރިވެވުނެވެ. ނަމަވެސް ޢުޤޫބާތުގެ ކިބައިން އެކަލޭގެފާނުގެ ލުއިކުރެއްވުމުގައި أُبو طَالِب ވީ ކަމަށްޓަކައެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެކަލޭގެފާނުގެ ޝަފާޢަތުގެ ސަބަބުން أُبو طَالِب ނަރަކައިގައި ވާނީ އަލިފާނުން ވާ ތަށިވަޅެއްގައެވެ. އޭގެ ހޫނުގެ ސަބަބުން އޭނާގެ ސިކުނޑި ކެކި ކެކި ހުރެއެވެ. އަދި އޭގެ ނަރަކައިގެ އަހުލުވެރިންގެ އެންމެ ލުއި ޢަޛާބެވެ. ރަސޫލުﷲ ޞައްލައްﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ޙަދީޘްޝަރީފުގައިވާ ބަސްފުޅުގެ މާނައިގައިވެއެވެ. "ތިމަންކަލޭގެފާނު (ގެ ޝަފާޢަތް) ނުވިނަމަ އޭނާ (أُبو طَالِب) ވާނީ ނަރަކައިގެ އެންމެ ދަށުވަޅުގެތެރޭގައެވެ."

އަޅުގަނޑުމެން ޤުނޫތުގެ ދުޢާގައި ((اللَّهُمَّ اهْدِنِي فِيمَنْ هَدَيْتَ)) ކިޔައި މިދަންނަވަނީ ދެ ވައްތަރުގެ ހިދާޔަތަށެވެ. އަދި ބަޔާންކުރުމުގެ ހިދާޔަތާއި އަދި އެމަގުގައި ޤާއިމުވުމުގެ ހިދާޔަތެވެ. ﷲ ތަޢާލާގެ މި ވަޙީފުޅުގައި ވާހަކަދައިންނެވެ.

﴿ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ٦ ﴾ [الفاتحة: ٦]

މާނައީ : "އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސީދާވެގެންވާ މަގަށް ހިދާޔަތްދެއްވާނދޭވެ." މި އާޔަތުގައިވާ ކަރީގައި ބަޔާން މިކުރިން ދެ ހިދާޔަތުގެ ވާހަކަވެސް ހިމެނިގެންވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އާޔަތް ކިޔާމާ ވަޤުތުގައި ދުޢާކުރާ މަޤުޞަދަކީ، އެއާގެ ހިދާޔަތް މި ދެ ހިދާޔަތަކަށްވެސް އެދުނުކަން ދަރުސްކޮށްދޭ ވަރަށް ބޭނުންތެރިކަމެވެ.

((فِيمَنْ هَدَيْتَ)) މިއީ ﷲ ތަޢާލާގެ ރަޙްމަތުން ނިޢުމަތްދެއްވި އަޅުންނަށް އެ ނިޢުމަތްދެއްވި ދެއްވުމުގެ ވާހަކަ ބައްޔަނުދޭ އިޒާފާގެ ބަސްތަކުގައި ދުޢާ ދެންނެވުމުގެ އުސްލޫބެވެ. މާނައީ އިހުސާނާއި ރަޙްމަތް އުފެއްދުމުގެ މަޤުޞަދަން އިސްވެ

ޔަގީންކުރުމާ އަޅުގަނޑުމެން ކުރާ އިބާދަތްތަކަށް ހިދާޔަތް ދެއްވާފާނދޭވެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެފަދަ ބޭނުންތަކެއް ލިބުމަށް ވުމަށްޓަކައި ހިދާޔަތް ދެއްވާފާނދޭވެ.

((وَعَافِنِي فِيمَنْ عَافَيْتَ))

މާނައީ: "އަދި އިބުނު ޢުޘައިމީން ހިތާމަކުރައްވާ (އެބަހީ: ހަށިގަނޑާއި ސިކުނޑީގެ ބަލިތަކުން ދުރުވި) މީސްތަކުންގެ ތެރޭގައި މިއަދާހެން ތިޔަ ރައްކާތެރިކޮށްދެއްވާށެވެ!"

((وَعَافِنِي)) އެބަހީ: "އޭ الله! މިއަދާގެ ހިތުގެ ބަލިތަކާއި ޖިސްމާނީ ބަލިތަކުން ސަލާމަތްކޮށްދެއްވާފާނދޭވެ. اللهގެ ރަސޫލާގެ

((وَعَافِنِي)) މިދުޢާގައި ހިމެނޭ ދުނިޔޭގެ ބަލިތަކާއި ޖިސްމާނީ ބަލިތަކާއި ހިތުގެ ބަލިތަކުން ސަލާމަތްކުރެއްވުން އެދޭކަށް ހިތްވަރުކަން

ގެނައުމަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންވާކަމެވެ. އެހެނީ ހިތުގެ ބަލިތަކުގެ ތެރޭގައި އެދޭ ނަފްސާނީ ބަލިތަކާއި، ޖިސްމާނީ ބަލިތަކަށްވުރެ ބޮޑުކަމެވެ.

އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑުމެން ދުޢާކުރަމުން ދުނިޔާގެ މިފަދަ ދުޢާކުރުމަށް ދުޢާކުރައްވައެވެ. ((اللّٰهُمَّ لا تَجْعَلْ مُصِيبَتَنَا فِي دِينِنَا)) މާނައީ : "އޭ

الله! އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސީބާތް ދީނުގައި ނުލައްވާށެވެ." އެބަހީ : ޝަކް އަދި ޝުބުހާތަކާއި، ހަވާނަފްސުގެ އަރުނަބަލިތަކުގެ

ސަބަބުން ދީނުގެ ބަލިވެ ކަންތަކަށް އަރައިގަތުމަށް ނުލައްވާށެވެ. އަދި ދީނުގެ އެއްވެސް

ބަލިކަމެއްނެތި އެރުވުން ހެޔޮކަމާއި ދީނުގެ ނަޞޭޙަތްތަކާއި ބަލިތަކަށް ވާސިލުވާ ކަންތައް ވާއިރު ހުރިހާ ކަންތަކަކުން

ކަނޑައެޅުއްވާށެވެ.

ޖިސްމާނީ ބަލިތަކަކީ ކަމަކުން ވަރަށް ސާފުވެ. ނަމަވެސް ހިތުގެ ބަލިތަކުން ދުނިޔޭގައި ގެއްލުވައެވެ.

އެންމެ ފުރަތަމަ: ހަވާނަފްސާއި ޝަހުވަތާ ޝަރުޢީގެ ބަލިތައް. މިއީ މިސާލަކަށް ޒިނޭ އެހެނިހެން ކަމަކަށް، އާ ޒިނޭ

ބޭނުންކުރުމެވެ. އެހެނީ އެބަހާ ހަވާނަފްސާ އެބަހާ ބަޔަކަށް ގޮތުގެ ގޮތެއްނުވެވޭނެ ރަސޫލުﷲ ﷺ އަރުވައިދެއްވާނަމަވެސް

ގެންނެވި ކަންތައްތަކާ ޚިލާފުވާ ވަރަށްކަމަކަށް މާތްވެއެވެ.

ދެވަނައީ: ޝުބުހާތަކާއި ޝަރުޢީ ބަލިތަކުގެ (ޝައްކާއި ވަސްވާސް) ބަލިތައް. އެހެނީ ޝުބުހާ، ބިދުޢަތްތައް އިތުރުވުމާއި ނުވާހުރި،

ބަލިތަކަކީ ހިތުގެ ބަލިތަކުގެ ކަންތައްތަކުގެ ކަންތަކެއް ހުށަހެޅިއެވެ. މިއީ، އާދަ ނުރައްކާތެރިކަން ބޮޑު ބަލިތަކަކުމެވެ.

އެހެންކަމުން މިބަލި ތަފާސްކުރާ، ޖިސްމާނީ ބަލިތަކާއި ހިތުގެ ބަލިތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ޝަހުވަތްތަކާއި ޝުބުހާތަކުން

(ޝައްކާއި ވަސްވާސްތަކުން) ސަލާމަތްކޮށްދެއްވުމަށް އެދުމަކީ ބަލިތަކުން ސަލާމަތްކުރެއްވުމަށް އަދި الله ގެ ޙަޟްރަތުން ދުޢާކުރެވެ.

((فِيمَنْ عَافَيْتَ)) އެބަހީ: "އިބްނު ޢުޘައިމީން ތިބާގެ ބަލިތަކާއި ޖިސްމާނީ ބަލިތަކާއި ހިތުގެ އެންމެހާ ބަލިތަކުން

ސަލާމަތްވެ ދުނިޔެއިން، އެބަހީ ޙަޔާތުގެ ތެރޭގައި މިއަދާހެން ތިޔަ ރަސޫލާގެ ބަލިތަކުން ސަލާމަތްވެވޭ ތިޔަ ކަލޭގެފާނު."

((وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ))

މާނައީ: "އަދި އިބްނުލްއަޘީރު ވަލީވެރިވެވޮޑިގެންނެވި މިސްޓަލަޙުގެ ބަރަކާތުގައި މުޤައްދަސްވެފައިވާ ވަލީވެރިވެވޮޑިގެންނެވުމާމެދުފަށާ!"

އެބަހީ: "މިއަކާގެ ވަޒީފާތަކުގައި އިބުނުއަޘީރު، ވޮޑިގެންނެވިކަމަށްވާނެ." މިއަކާއި ވަލީވެރިވެވޮޑިގެންނެވުމާ ތަޢާލާއްކަމުގައި ވޮޑިގެންނެވިކަމަށްވާނެ. وِلَايَة ގެ ދަރަޖައިގަޔާ ވާނެ. އެއީ ހާއްޞަ وِلَايَة އާއި ޢާންމު وِلَايَة އެވެ.

އެންމެ ރަނގަޅުގޮތަކީ: މުއުމިނުންނަށް ހާއްޞަވެގެންވާ وِلَايَة އެވެ. އެއީ މި އާޔަތުގައި اللہ ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވާ ތަފާސީލުކޮށެވެ.

﴿ ٱللَّهُ وَلِيُّ ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا۟ يُخْرِجُهُم مِّنَ ٱلظُّلُمَٰتِ إِلَى ٱلنُّورِ ۖ وَٱلَّذِينَ كَفَرُوٓا۟ أَوْلِيَآؤُهُمُ ٱلطَّٰغُوتُ ﴾ [البقرة: ٢٥٧]

މާނައީ : "الله އީ، އީމާންވި މުއުމިނުން އަރިހުގައި ވަލީވެރިވެވޮޑިގެންނެވި އިލާހެވެ. އެކަލާނގެ، އަނދިރިކަމުގެ ތެރޭގައި އަލިކަން ނެރުއްވާ އެވެ. އަދި، ކާފިރުވި މީހުންގެ އެކުވެރި ވަލީވެރިންނަކީ، ޠާޣޫތުންނެވެ..." ދެން الله ތަޢާލާ އާއްމުކޮށް، ދީނީ ދަރަޖަވެރިކަމުގެ ބާރުބޭނުންކުރުމުގެ ދަރަޖަވެރިކަން ހޯދާ ހާއްޞަ ނަޞީޙަތު ދަރުމަވަންތަ. އެއީ އުމުރުގެ ވިޔަސްވީ ބޭނުމެއް ބަޔާންކޮށްދެއްވާ ތަފާސީލުތަކުން ހާއްޞަވެގެންވާ ޤައުމުތަކުގައި ޝަރުޢީ ޙުކުމްތަކުން ތަޢާރުފްކުރެވެއެވެ.
ދައްކުވައިދެނީ ކާފިރު މީހުން އަށްވުރެ ހިމާޔަ އިސްލާމު وِلَايَة އެވެ. ދެން، الله ތަޢާލާގެ ކާފިރު މީހުންގެ އަރިހުގައި ވަލީވެރިކަމާބެހޭ.
ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާފައިވާއެވެ.

﴿ حَتَّىٰٓ إِذَا جَآءَ أَحَدَكُمُ ٱلْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ ﴿٦١﴾ ﴾ [الأنعام: ٦١]

މާނައީ : "...ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހެއްގެ މަރު އަންނައިރު، އަހަރެމެން ފޮނުއްވާ މަލާއިކަތުން ދާއިމަށް ވަލީވެރިވެގެން އެމީހެއްގެ ރޫޙު ހިފައެވެ. އެ މަލާއިކަތުން (އެކަމުގައި) ދަތި ކަމެއް ނުކުރައްވާނެއެވެ." މި وِلَايَة ޢާންމު ވިލާޔަތެވެ
އެންމެހާ މީހުންނަށެވެ. ދެން ފަހުން އަދި އާޚިރަތުގައި، الله ތަޢާލާ ވަޙީކުރައްވާ ވާނެއެވެ.

﴿ ثُمَّ رُدُّوٓا۟ إِلَى ٱللَّهِ مَوْلَىٰهُمُ ٱلْحَقِّ ۚ أَلَا لَهُ ٱلْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ ٱلْحَٰسِبِينَ ﴿٦٢﴾ ﴾ [الأنعام: ٦٢]

މާނައީ: "ދެން އެމީހުންގެ ޙައްޤު ވެރިޔާ ކަމުގައިވާ (އެބަހީ: އެބައިމީހުންގެ ހަށިވެރިޔާ ދާއިމީވެވޮޑިގެންވާ ޙަޤީޤީ ވަލީވެރިކަލާނގެ)،
الله ގެ ޙަޟްރަތަށް އެމީހުން ރައްދުކުރެވޭނެއެވެ..."
އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެން ދުޢާކުރަނީ ((اللهمَّ اجْعَلْني مِنْ أَوْلِيَائِكَ)) ނުވަތަ ((اللهمَّ تَوَلَّني))،
އަޅުގަނޑުމެން މި ދުޢާގައި الله ތަޢާލާގެ ހާއްޞަ وِلَايَة އެދެމެވެ. الله ތަޢާލާގެ ހާއްޞަ ވަލީވެރިކަން، އެއީ ތަޤުވާވެރިވެގެންވާ
މުއުމިނުންގެ ވަލީވެރިކަމުގައި އެ ވިލާޔަތްގައި އެކުލެވިގެންވެއެވެ.

((وَبَارِكْ لِي فِيمَا أَعْطَيْتَ))

މާނައީ: "އިބަ އިލާހު މި އަޅާއަށް ދެއްވާފައިވާ ތަކެތީގައި ބަރަކާތްލައްވާދެއްވާނދޭވެ." [البَرَكَة އަކީ: ޘާބިތުވެގެން ގިނަވެގެންވާ ހެޔޮކަމެވެ.]

((فِيمَا أَعْطَيْتَ)) އެބަހީ: އިބައިލާހު މިއަޅާއަށް ދެއްވި މުދަލާއި، ދަރިންނާއި އިލްމުގައި ބަރަކާތް ލައްވާދެއްވާނދޭވެ. އަދި އެންމެންވެސް، الله ޢައްޒަ ވަޖައްލަ ތިބާއަށް ދެއްވާފައިވާ ތަކެތީގައި ބަރަކާތްލައްވާދެއްވުމަށް الله ތަޢާލާއަށް ތިބާ ދަންނަވަންޖެހެއެވެ. އެހެނީ الله ތަޢާލާ ތިބާއަށް ދެއްވި ތަކެތީގައި، ބަރަކާތް ނުލައްވާނަމަ ތިބާ ގިނަވެގެންވާ ހުރިހާކަމެއް މުދަލެއް ހިފެހެއްޓެނީއެވެ.

ގިނަ މުދާ ލިބިއްޖެއްޔާވެސް، ފައިސާ ދަށް ބަރަކާތް ނެތިއްޖެނަމަ ދިރިއުޅުއްވުމަށް މިހެން ބަރަކާތެއް ނުލިބޭނެއެވެ. އެހެނީ އެބައިމީހުންނަކީ ފައިސާގައި ބަރަކާތް ނުލިބޭ މީހުންނެވެ. ބަރަކާތް ނުލައްވާފައިވާ ތަކެތި، ގިނަވެގެން ގޮސް ހުސްވެގެން ނުދެއެވެ. މިހެން ގިނަވާނީ މުދަލުގައި ބަރަކާތް ނިޢުމަތުގެ ސަބަބުންނެވެ.

ދަރިން ގިނަ ކަމުގައިވިޔަސް، އެދަރިންގެ ހެޔޮކަމުން އެއްވެސް ފައިދާއެއް ނުލިބޭ މީހުންވެސް ވަރަށް ގިނައެވެ. ދަރިންގެ ނިޢުމަތްކޮށްދެނީ ބާރުވެރިކަމާއި އެދަރިންގެ ސަބަބުންނެވެ. އެއީ އެބައިމީހުންނަށް ނުބައިކަމެއް، އެބައިމީހުންގެ ދަރިންގައި ބަރަކާތް ލައްވާފައި ނުވާތީއެވެ.

ބައެއްމީހުންނަށް الله ތަޢާލާ ގިނަވެގެންވާ އިލްމު ދެއްވާފައި ވިޔަސްވެސް، އިލްމު ފައިދާހުރި މީހުންގެ ސަބަބުގައި އުއްމަތަށް މިބައިން ފައިދާނުކުރެވެއެވެ. އެހެނީ އެބައިމީހުންގެ އެ އިލްމުގެ އަޞްލު، އެމީހުންގެ އަމަލުގައިވެސް، މުޖުތަމަޢުގައިވެސް އަދި އެންގެވުމުގައި ސައްޙަކަމެއްގައިވެސް ފެންނަމުން ނުދެއެވެ. އެހެނީ އިލްމު މިހެން އިލްމު އަންގައިދިނުމުގައި، الله ތަޢާލާގެ އެހީ އިލްމުވެރިންގެ މަސައްކަތް ބަރަކާތްތެރިވެގެން، ފަދަ ފަތުވާ ހުރި، އެހީ މިސްކީނުންނަށް ދެއްވާ ބަރަކާތުގެ ސަބަބުން ފައިދާހުރި ބަޔަކު ނުވެއެވެ. އަދި އެ އިލްމުވެރިޔާ الله ތަޢާލާ ބަރަކާތް ދެއްވާފައި ވާތީ، ކޮންމެ ބަރަކާތްތެރި ތަނެއް ހުރިކަމުގައިވެސް ނުވެއެވެ. އެހެނީ އެއްބަޔަކު ދޭތެރޭގައި މީހުން ފަތުރައިދިން ހަމަ ފައިދާ ކޮށްދިނީ މުޖުތަމަޢަށް ބޮޑު ބަރަކާތްތަކެކެވެ. އިލްމު الله ތަޢާލާ، އިލްމުވެރިންނަށް ދެއްވާ ބަރަކާތް ހިނގައިދިޔައެވެ. އެހެނީ މިބާ އެހެންމީހުން އިލްމު އުނގެނުމުގައި އެ އިލްމު މުސްލިމުންގެ ދީނުގައި ފައިދާކުރާ، ބޮޑު ބަރަކާތްތަކެއް މިބައިން އެކި ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންދިޔައެވެ.

އެންމެ ފުރަތަމަ: މިބާ الله ތަޢާލާގެ ހިތްގެ އިލްމު ފައިދާހުރިކަމުގައިވާނަމަ، މިބާ ގެނބިގެންދާނީ اللهގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރާ މުޖާހިދުންގެ ބަރަކާތްތަކެވެ. އެހެނީ، މުޖާހިދުން އިލްމުވެރިޔާއި ހަމަޖެހިގެން ދަރަޖައެއް ފައިދާކުރާ ފަދައިން، މިބާގެ އިލްމުން މުސްލިމުންގެ ހިތްތައް ފައިދާކުރަނީ ކަމުގައިވާނަމައެވެ.

ދެވަނައަށް: އިލްމު ފައިދާކުރާ ސަބަބުން الله ތަޢާލާގެ ޝަރީޢަތް ދަމަހައްޓައިދިނުމަށް ހިމާޔަތްކުރަންވާނެއެވެ. އެހެނީ ޝަރީޢަތް އިލްމު ނުވާނަމަ ޝަރީޢަތް ދަމަހައްޓައި ނުދެވޭނެއެވެ.

ތިންވަނަކަން: އިލްމު އުނގެނުމަށް ދިރުމަކީ، ތިބާ އިލްމު އުނގެނުމާއި ޖިހާދު ފަދަ ޢިބާދަތްތަކެވެ. ތިބާ، އެހެންވީހިނދު ﷲ ތަޢާލާގެ ދީނުގެ ސިއްރުތަކުގެ ދަރުސްކިޔައިދިނުމެވެ. އެހެންކަމަކަށްވާނަމަ، ތިބާ މަގުދައްކައިދިނުމުން އޭނާ ހިދާޔަތަށް އައުމަކީ ތިބާ އަޖުރާއި އެއްވަރުގެ ސަވާބެއް ތިބާއަށް ލިބޭނެއެވެ. އެހެނީ ހެޔޮކަމަކަށް މަގުދައްކައިދޭމީހާ އެކަން ކުރާމީހާ ފަދައެވެ.

ހަތަރުވަނަކަން: އިލްމު އުނގެންނެވުމަކީ، އިލްމު ދިރުވުމަކީ، ތިބާގެ އިލްމު އިތުރުވާ ކަމެކެވެ. މީސްތަކުންނަށް އިލްމު އުނގެންނެވީމާ، އިލްމުވެރިޔާގެ އިލްމު އިތުރުވެއެވެ. އެހެނީ އޭގެ ސަބަބުން ތިބާ ހިތް ދަސްކޮށްފައިވާ އެއްޗެހި، އިލްމުގެ މުރާޖަޢާވެ، ހަނދާން ކުރެވެއެވެ. އަދި އިލްމުގެ ހިތުދަސްކުރުމަށް މަގުފަހި ވެއެވެ.

((وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ))

މާނައީ: "އަދި ކަލޭގެފާނު ނިންމެވި ކަމެއްގެ ނުބައިކަމުން މިއަޅާ ސަލާމަތްކުރައްވާނދޭވެ."

ހެޔޮ ގޮތުގައްވެސް އަދި ނުބައި ގޮތުގައްވެސް ނިޔާ ކުރައްވާ ތަޤްދީރުކުރައްވާ ﷲ ތަޢާލާއެވެ. އެކަލާނގެ ހެޔޮގޮތް ނިޔާކުރައްވާފައިވުމުން، އެ ނިޔާގައި އެކަލާނގެ ރަޙުމަތްތެރިކަން ހުރި ހެޔޮކަމެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ކުރެއްވުމުގެ ނިޔާގައިވެސް އަދި ނިޔާކުރެއްވުމުގައި ކަމުގައިވެސް ވެއެވެ.

ﷲ ތަޢާލާ ހެޔޮގޮތް ނިޔާކުރެއްވުމުގެ މިސާލަކީ: މީސްތަކުންނަށް ރިޒުޤުދެއްވުމާއި، ނަސްރުދެއްވުން، ހިތްހަމަޖެހުން، އަމާންކަން ދެއްވުން، ރިޒުޤު ތަނަވަސްކުރެއްވުމާއި އަދި މިފަދަ ކަންކަމެވެ. މި ހެޔޮކަމުގައި ނިޔާގައިވެސް އަދި ނިޔާކުރެއްވުމުގައި ހެޔޮކަމެއް ވެސް ރަޙުމަތްތެރިކަން ހުރިކަމެވެ.

ނުބައިގޮތް ނިޔާކުރެއްވުން: މިކަމުގައި، އެކަލާނގެ ކުރެއްވުމާ ނިޔާގައިވެސް ހެޔޮކަމެވެ. އަދި ނިޔާކުރެއްވުމުގައި ކަމުގައިވެސް ނުބައިކަމެވެ. އެއީ މިސާލަކީ: ވަބާ ނުވަތަ: (ވަބާ ނުވަތަ ދުނިޔޭގެ ދަތިކަން). މިކަން (ނިޔާ ކުރެއްވުމުގެ ކަމުގެއް)ވާނީ މިސާލަކަށްނަމަ ނުބައިކަމުގައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ﷲ ތަޢާލާގެ ނިޔާގައިވެސް ހެޔޮކަމެވެ. ވަބާ ނުވަތަ ދުނިޔޭގެ ދަތިކަން ދިމާވަމުން ނިޔާކުރެއްވުމުގެ ހެޔޮކަމެއް ކުރެއްވުމަށް ވާނީ ކިހިނެއްބާއެވެ؟ މިހާރު ބަޔާންކޮށްލަމެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ތަޢާލާ، އަހަރެމެންގެ މައްޗަށް ވާރޭވެހުން މަނާކުރައްވައިފިއެވެ. އެއީ ސަބަބެއްކަން ހަރުފަސްކަން ކުރިމަތިވާ ބިންތަކެއް ވަތްވާ، ދަނޑުވެރިންނަށް ހާލުވާގެން ދަތިވެއެވެ. އެކަމުގައި އެއް ހެޔޮކަމެއް ކަމުގައިވާނީ ކޮބާތޯއެވެ؟

އޭގެ ޖަވާބު ބަޔާނެވެ. ﷲ ތަޢާލާގެ މި ވަޙީކޮށްފާނު ކީރިތި ޤުރުއާނުގައި ވަޙީކުރައްވައިފައެވެ.

﴿ ظَهَرَ ٱلۡفَسَادُ فِي ٱلۡبَرِّ وَٱلۡبَحۡرِ بِمَا كَسَبَتۡ أَيۡدِي ٱلنَّاسِ لِيُذِيقَهُم بَعۡضَ ٱلَّذِي عَمِلُواْ لَعَلَّهُمۡ يَرۡجِعُونَ ٤١ ﴾ [الروم: ٤١]

މާނައީ : "މީސްތަކުންގެ އަތްތަކުން ހޯދައިގަތް ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުން، އެއްގަމާއި ކަނޑުގައި ފަސާދަ ފާޅުވެއްޖެއެވެ. އެމީހުން ކުރި ބައެއް އަމަލުތަކުގެ ރަހަ އެމީހުންނަށް ދެއްކެވުމަށެވެ. (އެއީ) އެމީހުން (ތައުބާވެ) ރުޖޫޢަ ވުމަށްޓަކައެވެ."

އެހެންކަމުން، މިފަދަ ނުބައިގައި، މަޞީބާތްތަކަށް ލިބޭނެ ހެޔޮކަން ބޮޑުކަމެވެ. އެއީ، އުޅުނުމީހާ ތައުބާވުން ﷲ ތަޢާލާގެ ހަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވެއެވެ، އެއިތުރުން ކިތަންމެ ބަޔަކު އަނބުރާ ރުޖޫޢަވާ ގޮތަށް މީސްތަކުން ރުޖޫޢަވެއެވެ. ނިޔާ ކުރެއްވުން ކަމުގައެވެ، އެއީ

ނުބައިކަމެއް އެކުލެވިގެންވާ ކަމެއްކަމުގައިވިޔަސް، އެއިރާދަގެ ނިޔާގައިވެސް މުސްތަޤްބަލްގައި ހުރި ކަންކަމެވެ. ފޮރުވިފައިވާ އިލާހީ ހިކުމަތްތެރިކަމެވެ.

އެއްވެސް ބާރެއްގައި ((وَقِنِي شَرَّ مَا قَضَيْتَ)) މިގެ މާނައަކީ، އެ އިރާދަގެ ނިޔާގެ ނުބައިކަމުން ރައްކާތެރިކުރައްވާށެވެ ވާހަކައެއްނޫނެވެ. ނަމަވެސް ނިޔާކުރެއްވުން ކަންތައްތަކުގެ ނުބައިކަމުންނެވެ.

އެހެނީ، ހެޔޮކަމެއް ނިޔާކުރެއްވިއިރުވެސް އަދި ނުބައިކަމެއް ނިޔާކުރެއްވިއިރުވެސް، އެ ނިޔާގައިވެސް ހެޔޮ ކަންކަމެވެ. ނަމަވެސް، ނުބައިކަމެއް ނިޔާކުރެއްވިއިރުވެސް، އެ ނިޔާކުރެއްވުން ކަމުގައި ވަނީ ނުބައިކަމެކޭ. ނަމަވެސް ކުރިންވެސް ބަލާނުކުރެއްވުމުން މިސާލުދައްކަވާ ފަދައިން އެއިރުގެ ނިޔާގައިވެސް ހެޔޮ ކަންކަމެވެ. އެހެންކަމުން ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމަ ﷲ ތަޢާލާއަށް، މިގޮތަށް ޝުކުރު ދަންނަވާފައެވެ. "އަދި އެންމެހާ ހެޔޮކަމެއް ހުރީ ކަލޭގެފާނުގެ އަތްޕުޅުގައެވެ. އަދި ނުބައިކަމެއް ކަލޭގެފާނާ ގުޅިގެން ނުވެއެވެ." މިހާ ﷲ ތަޢާލާއަށް ނުބައިކަމެއް ނިސްބަތްވެގެން ނުވާކަން އެނގިގެން ދެއެވެ.

((إِنَّكَ تَقْضِي وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ))

މާނައީ: "ތިބާ، ހެޔޮއިލާހު ނިޔާކުރައްވަނީއެވެ. އަދި ހެޔޮއިލާހުގެ މައްޗަށް ޝަރީޢަތެއް އެއްވެސް ފަރާތަކުން ނިޔާއެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ."

އެބަހީ: ޝަރުޢީ ކަންތައްތަކާއި ކައުނީ ކަންތައްތަކުގައިވެސް ނިޔާކުރައްވާ ފަރާތަކީ ހަމައެކަނި އެކަލާނގެއެވެ.

((وَلَا يُقْضَى عَلَيْكَ)) އެބަހީ: ހެޔޮއިލާހުގެ މައްޗަކަށް ޙުކުމެއް ކުރުމުގެ ބާރު އިޚްތިޔާރު އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ނުވެއެވެ. އެއްވެސް ކަންތައްތަކުގައި މައްޗަކަށް ޙުކުމެއް ކުރެވޭނެ ފަރާތެއް، ނިޔާކުރައްވާ ފަރާތަކީ އެކަލާނގެއެވެ. އަދިވެސް ކަންތައް ކުރައްވާ ވަކި ފަރާތަކަށް ސުވާލުކުރެވޭކަށް ނެތެވެ. ނަމަވެސް އެއިރުގެ ސުވާލުކުރެވޭނީ ޚަލްޤުތަކުންނެވެ.

﴿ لَا يُسْـَٔلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْـَٔلُونَ ﴾ [الأنبياء: ٢٣]

މާނައީ: "އެކަލާނގެ ކުރައްވާ ކަންތައްތަކުގެ، އެކަލާނގެއަށް ސުވާލެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. އެއުރެންނަށް ކަންތައްކަމުގެ އެއުރެންނާ ސުވާލު ކުރެވޭނެއެވެ."

((وإِنَّهُ لا يَذِلُّ مَنْ وَالَيْتَ وَلا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ))

މާނައީ: "އަދި ހަމަކަށަވަރުން ތިބާއިލާހު ވަލީއަކަށް ހަދައިގަންނަވާ މީހަކު ނިކަމެތިވެގެން ނުވާނެއެވެ."

މި ބަސްފުޅުގައި މިވަނީ، ކުރިން ބަޔާންވެދިޔަ ((وَتَوَلَّنِي فِيمَنْ تَوَلَّيْتَ)) މި ދުޢާއިން އަދި ދޭހަ ދެންނެވުމުގެ ސަބަބެވެ.

މާނައީ : "އަދި ހެޔޮއިލާހު ވަލީއަކަށް ހަދައިގަންނަވާ މީހަކު ނިކަމެތިވެގެން ނުވާނެއެވެ! ދެކެނަހަތި ފަރާތަކުން ވަލީއަކަށް ހަދައިގަންނަވާ މީހަކު ނިކަމެތިކޮށްގެން ނުވާނެއެވެ!"

އެބަހީ: ވަލީއަކަށް ހަދައިގަންނަވާ މީހަކު ނިކަމެތިވެގެން ނުވާނެކަމާއި، ދެކުޅަދާނަ ބަޔަކަށް ވިޔަސް ނިކަމެތިވާނެ ނުކުރެވޭނެއެވެ. އެހެނީ ﷲ ތަޢާލާގެ އެހީތެރިކަމާއި ވަލީއަކަށް ހަދައިގަންނަވާ މީހެއްގެ ހުރި ބަޔަކު ނިކަމެތިވާނެ ނުވާނެއެވެ. އަދި ﷲ ތަޢާލާގެ ދުޝްމަނާއި ދުރުހެލިކަމުގައި ތިބި އަދި އިޙްސާނެއް ނުލިބޭނެއެވެ.

މިބަސްފުޅުގެން އެނގިގެންދަނީ، އަހަރެމެން އިޚްލާޞްތެރިކޮށް އެދުރިޔާ ހަމައެކަނި ﷲ ތަޢާލާގެ ބަސްތަރުޖަމާނުކަމާއި ނިކަމެތިވެގެން ދުޢާކުރުން ރައްކާތެރިކޮށްދެއްވުމަށް އެދެނީވެސް އެއިލާހުގެ ބަސްތަރުޖަމާނުކަމަށެވެ. ﷲ ތަޢާލާ އަޅުންގެ ވަލީއްޔާއެވެ (އެކުލަވާލެވިފައިވާ ބަޔާނީ) ވިލާޔަތުގެ ހެޔޮވެރިކަމާއި ހަމަވެފައި. އަދި މި އެހެން ... ބަޔާނީ ވިލާޔަތްތެރިކަމާއި ހެޔޮވެރިޔާ ... ކޮންބައެއް؟

މި އޮޅިގެންވާ ވަލީވެރިކަމުގެ ... ﷲ ތަޢާލާ ... އެވެ. ﷲ ތަޢާލާ ... ވެއެވެ.

﴿ أَلَآ إِنَّ أَوۡلِيَآءَ ٱللَّهِ لَا خَوۡفٌ عَلَيۡهِمۡ وَلَا هُمۡ يَحۡزَنُونَ ٦٢ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ ٦٣ ﴾ [يونس: ٦٢ - ٦٣]

މާނައީ: "ދަންނާށެވެ! ﷲ ތަޢާލާގެ ވަލީވެރިންގެ މައްޗަކު އެއްވެސް ބިރެއްނުވެއެވެ. އަދި ހިތާމަކުރާނޭ ބައެއްކަމުގައިވެސް އެބައިމީހުން ނުވެއެވެ. އެއީ އީމާންވީމީހުންނެވެ. އަދި އެބައިމީހުންވަނީ ތަޤްވާވެރިން ކަމުގައެވެ." ވިލާޔަތް ބިނާވެފައި ހިތުގެ ބިނާވެފައެވެ. އެކަން ބިނާވެފައި ތަފުސީރުކުރެވިފައިވާ ގޮތަށް ބިނާވެފައެވެ. ﴿ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ﴾ އަކީ ހިތުގެ ބިނާވެފައެވެ. ﴿ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ ﴾ އަކީ ޢަމަލުތަކާގެ ބިނާވެފައެވެ. މި ދެ ބިނާއެއްގެ ސަބަބުން ހިތާއި، އެހެނިހެން ޢަމަލުތަކާއި އިސްތިޤާމަތު ރަނގަޅުވެއްޖެނަމަ އިންސާނާ ﷲ ތަޢާލާގެ ވިލާޔަތްތެރިޔަކަށް ވާނެ އަޅުކަމާއި ތަޤްވާއިން ހިފެހެއްޓިގެންނެވެ.

މި ވިލާޔަތަކީ، ﷲ ތަޢާލާގެ ޝަރީޢަތުގައި އަމުރުކުރައްވާ ކަންކަން އަދާކުރުމާއި ދީނުގައި ބިދުޢައެއް ހަދާލުމުން ދުރުވުމާއި، ދީނުގައި އެންމެ ކުރިއަރާފައިވާ ދަރަޖައެއްގައި ހުރުން ... ވަލީވެރިންނަކީ ... ބައެކެވެ.

އެކަމި އީމާނާއި އެކުލެވިގެންވާ ﷲ ތަޢާލާގެ ވަލީވެރިޔަކަށް ބާރުވެރިވާނީ އިޚްލާޞްތެރިކަމާއި ތަޤްވާވެރިކަމުގެ މިންވަރަށް ދެ ބިނާ އިންސާނާގެ ކިބައިގައި ޖަމާކުރެވިގެންނެވެ. މި އާޔަތުގައި ﴿ ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَكَانُواْ يَتَّقُونَ ٦٣ ﴾ [يونس: ٦٢ - ٦٣] ދަރަޖަތަކަށްވުރެ ޝަރުޢީ އިޙްސާން ... ރަސޫލުﷲ ވިދާޅުވެވަޑައިގަތެވެ. "... ﷲ ތަޢާލާގެ ... ވެއެވެ." ... ރަސޫލުﷲ ގެ ... އެވެ. ... އެއްގޮތެވެ.

((وَلا يَعِزُّ مَنْ عَادَيْتَ))

މާނައީ: "އަދި އިބަރާގެ އަދާވާތްތެރިވެވޮޑިގެންފައިވާ ޢިއްޒަތްތެރިޔަކަށް ނުވާނެއެވެ."

އެބަހީ الله ތަޢާލާއަށް އަދާވާތްތެރިވާ މީހާ ދަންނާށެވެ! ތިޔަ ހަމަކަށަވަރުން އެމީހާ އިސްލާމްދީނުން ނުވަތަ ދީނުން ބޭރުވެއްޖެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އެމަނިކުފާނު ވަޙީ ގެނުވި ހަދާނުތަކަށްވީ، އެންމެ ނިކަމެތި މީހުންގެ ބޭރުވެގެންނެވެ. الله ތަޢާލާގެ ވަޙީބަސްފުޅުގައި ވެއެވެ.

﴿ مَن كَانَ عَدُوًّا لِّلَّهِ وَمَلَٰٓئِكَتِهِۦ وَرُسُلِهِۦ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَىٰلَ فَإِنَّ ٱللَّهَ عَدُوٌّ لِّلْكَٰفِرِينَ ﴿٩٨﴾ ﴾ [البقرة: ٩٨]

މާނައީ: "الله ތަޢާލާއާއި، އެކަލާނގެ މަލާއިކަތުންނާއި، ރަސޫލުންނާއި، ޖިބްރީލުގެފާނާއި، މީކާއީލުގެފާނަށް އަދާވާތްތެރިވެއްޖެ ކަމުގައިވާ މީހާ (ދަންނަހުށިކަމެވެ!) ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން الله ތަޢާލާއީ، ކާފިރުވާ އަޅުންނަށް އަދާވާތްތެރިވެވޮޑިގެންވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

ދެން ކާފިރުކަމުގެ ބާވަތްތަކުގައި އޮތީ ނިކަމެތިވުމުގެ ދަރަޖަތަކެވެ. އެއީ ނިކަމެތިވުމުގެ ދަރަޖައިގެ ނިކަމެތިވުމެވެ.

އިސްލާމްދީނުގެ އިއްޒަތާއި، ފުރިހަމަ އިސްލާމްދީނާއި الله ތަޢާލާގެ ވިލާތްތެރިކަމާއި ގުޅިގެން މުސްލިމުންގެ ކިބައިގައި ވިސްނަ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިފެންނަ ވަރަށް ކާފިރުންނަށް ނުވެވިފައެވެ.

މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މުސްލިމުން، އެ ކާފިރުންނާއި ދިމާއަށް ބަލާލުން މިދަނީ ނިކަމެތި ބާރުތަކުގައެވެ. ފުރުޞަތެއް ލިބައެވެ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ނަފްސުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ނިކަމެތިކަމެވެ. އިއްޒަތްތަކުގައި ވަނީ އެމީހުންނެވެ.

އެހެންކަމުން، ފުރަނ ހިތްވަރާއެކު ދަންނަވަން ބޭނުންވަނީ މިއަދު މުސްލިމުން އެމީހުންގެ ދީނުން އިއްޒަތް ލިބިގެންދާ ކަމަށެވެ. އަދި އެހީގެ ތަޢާލާއި ތަޤްވާއާއި ދީނީގޮތުގައި ނަޞްރުވެރިވާނެވެ. އެގޮތަށް ކުރިއަރާކަމަށް ކުރައްވާފައިވާ ވަޢުދާއި ފަރިހިބުން ޝަރީޢަތްތެރިކަމުގެ ތަރައްޤީ ހުރިކަމުގެ. އެއީ ނަބިއްޔާއިގެ ކޮލުން މުސްލިމުންނަށް މި ނިކަމެތިކަމުގެ މުޤާބިލުގައި ޢިއްޒަތްވެރިވާނެއެވެ. އަދި ކާފިރުންނަކީ މާ އިއްޒަތްތެރިކަމާއި ބަދަލުގައި ކުރާ އެމީހުންނަށް ދެކެން ލިބިގެންވެއެވެ.

އެހެންނަމަވެސް ނިކަމެތިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އިލްމުވަނީ ކާފިރުންނަކީ الله ތަޢާލާއަށް އަދާވާތްތެރިވާ ބަޔަކުކަމުގައެވެ. އަދި الله ތަޢާލާގެ ބަރަކާތުން އަދާވާތްތެރިވާ ކަމުގެ ހިސާބު ބަޔަކަށް ނިކަމެތިކަން ޒިލްލަތާއިގައިވާ އެކަމާ ތަޢާލާ ވަޙީބަސްފުޅުގައިވެއެވެ.

﴿ إِنَّ ٱلَّذِينَ يُحَآدُّونَ ٱللَّهَ وَرَسُولَهُۥٓ أُوْلَٰٓئِكَ فِي ٱلْأَذَلِّينَ ﴿٢٠﴾ كَتَبَ ٱللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا۠ وَرُسُلِيٓ إِنَّ ٱللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٢١﴾ ﴾ [المجادلة: ٢٠ – ٢١]

މާނައީ: " ހަމަކަށަވަރުން، الله ތަޢާލާއާއި، އެކަލާނގެ ރަސޫލާއަށް ދެކޮޅުވެރިވާ މީހުން (ދަންނާށެވެ!) އެއުރެންނީ، އެންމެ ދެރަ ނިކަމެތި މީހުންގެ ތެރެއެވެ. [20] الله ތަޢާލާ ކަނޑައަޅުއްވައި ލިޔުއްވާފައިވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން، ތިމަންއިލާހާއި،

ތިމަންއިލާހުގެ ރަސޫލުން އެއުރެންގެ މައްޗަށް ގަދަފަދަކަން ހުކުމްކުރެއްވީ. ހަމަހަމަކަމުން، ﷲ ތަޢާލާއާއި، ބާރުވެރިވަންތަ، އަޒީޒުވަންތަ ރަސޫލާކަލޭގެފާނެވެ. [21]"

ފަހެ، ހަމަކަށަވަރުން ނިކަމެތިވެގެންވާ [illegible] ﷲ ތަޢާލާއަށް އަދާވާތްތެރިވާ މީހާއެވެ. އެހެނީ ޙަދީޘް އިއްޒަތް ލިބިގެންވާ [illegible] [illegible] [illegible]. އެފަދަ [illegible] އިއްޒަތް ލިބިގެންވާ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ﷲ ތަޢާލާގެ [illegible] [illegible] ﷲ ތަޢާލާގެ [illegible] [illegible] [illegible] ﷲ ތަޢާލާގެ [illegible] [illegible] ނިކަމެތިވެގެންވާ [illegible].

((تَبَارَكْتَ رَبَّنَا وَتَعَالَيْتَ))

މާނައީ: "އިބާއިލާހީ އަހުރެމެންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވޮޑިގެންވާ [illegible] ރަބްބެވެ."

ﷲ ތަޢާލާއާއި ބަރަކާތް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މިހެން ﷲ ތަޢާލާއަށް [illegible] [illegible]. އަދި [illegible]. [illegible]: ((التبارك)) އެވެ. މިތާގައި ((ت)) އަދި [illegible] [illegible] ((ت)) އެވެ. ((تَبَارَكْتَ))

އެބަހީ: [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

((رَبَّنَا)) އެބަހީ: އޭ އަހަރެމެންގެ ރަބްބެވެ. އަރަބި ބަހުގައި [illegible] ((يا رَبَّنَا)) [illegible] ބޭނުންކުރެއެވެ. ނަމަވެސް މިތާގައި [illegible] (يا) ނިދާއެވެ.

((وَتَعَالَيْتَ)) މާނައީ: "[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]." އެބަހީ: ...

ސަލަފުއްޞާލިޙުން ވަނީ އިޖްމާޢުވެވަޑައިގެންފައެވެ. އެހެނީ ޤުނޫތާއި ސުންނަތާ އަދި އިސްލާމްގެ ބޮޑެތިއާއި ޚިލާފަށް
މިކަމަށް ދަލީލުކުރެއްވިއެވެ.

ބިދުޢަތްތަކަކީ އެއިން މަޖުލިސްތަކާއި ގުޅިގެން ބޭނުން ކުރާ އެއްޗެހި، އެންމެ ފަހަރަކު ތިބޭ މަޖުލިސްތަކާ އަދި މަޖުލިސްތަކާ
ބިދުޢަތްތަކުގައި އެއިރުން ނިކަމެތިކަމެވެ. އެއިރުގެ އެއްވެސް ބިދުޢަތެއް އެއްވެސް ގޮތަކުން ޤަބޫލުކޮށް ނުވާނެ
ބިދުޢަތްތަކެވެ. އެންމެ ފަހު ބިދުޢަތެއް އެއިރުގެ ހުސްތާނު ވެގެންވެއެވެ.

تم بحمد الله وتوفيقه، وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وأصحابه وأتباعه إلى يوم الدين.

ނިންމުން

ވިތުރީގެ ޤުނޫތަކީ ސުންނަތެކެވެ. ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ވިތުރީގެ ޤުނޫތުގެ ދުޢާގެ ލަފުޒުތައް
ކިޔަވައިދެއްވީ ޙަސަން ބިން ޢަލީ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުމާއަށެވެ. މި ދުޢާގައި ތަޢުލީމުދެއްވި ލަފުޒުތަކުގެ ތެރޭގައި
ނަބިއްޔާ ﷲ ތަޢާލާގެ ޙަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވާ ކަމުގެ ބާވަތުގެ ލަފުޒުތަކާއި ޤުނޫތުގެ ދުޢާގެ ފަހުން ދުޢާގެ ލަފުޒެއް އިތުރަށް ((لا مَنْجَى مِنْكَ
إِلاّ إِلَيْكَ)) މިލަފުޒު ކިޔުމަށް ނަބިއްޔާ ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ޝާބިތުވާ ލަފުޒެކެވެ. [رواه ابن منده في
"التوحيد" وحسنها الألباني]

ޤުނޫތުގެ ދުޢާ ކިޔުން ވިތުރީގެ ފަހު ރަކުޢަތުގެ ރުކޫޢުން ފެށުމަށެވެ. ނަމަވެސް ރުކޫޢުގެ ކުރިން ކިޔުމަކީވެސް ސުންނަތެއް
ނުވެއެވެ. ދެގޮތަށްވެސް ޘާބިތުވެއެވެ. އިތުރުގެ އަށާރަވަރުން ބައްޔަކަށްވާނޭ ގޮތުގައި އެންމެ ބޮޑަށް ގޮތަކީ ވިތުރީގެ ދުޢާގައި
އަތް އުފުލައިގެން ދުޢާކުރުމެވެ. އަދިވެސް އިތުރުވެރިން ބައްޔަކަށްވާގޮތުގައި ކަންތައް ހުއްޓަ ވިތުރީގެ ޤުނޫތުގައި ދުޢާކުރުމުގެ
ބަދަލުގައި ބައެއް ފަހަރު ކިޔައި އަނބުރާބައިފަހަރު ދޫކޮށްލުމުގައި އެންމެ ރަނގަޅުގޮތެވެ.

ވިތުރީގެ ޤުނޫތުގެ ގޮތުގައި ވާޖިބުވާގޮތް އަރައިސްކުރުމާ ޚިލާފުގެ އިޖްތިހާދެއް، ޤުނޫތަށްފަހު ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި
ވަސައްލަމްގެ މައްޗަށް ޞަލަވާތްކިޔުން އަދި ދުޢާކުރުމަށްފަހު މޫނުގައި ފިރުމުމަށް އެހެން ދުޢާތަކެއް ކުރުމުގެ ކުރިން.

ވިތުރީގެ ޤުނޫތުގެ ކުރިއަށްދާގޮތް ޝަރީޢަތުގެ ގެންސެނުދާނުމާގެ އެންމެ މުހިންމު ބާރުތަކެއް، އަމުގަނޑުގޮތެއް ޤުނޫތު ކިޔުމުންދާއިރު
އަދި ޢާއްމުގޮތުގެ މީހާ އަނގުރުމާގެ ސަބަބުން ދުޢާކުރުމުންދާއިރު ހަމަޖެހޭގޮތުގައި ﷲ ތަޢާލާއަށް ރުޖޫޢުވެވޭ

ނުޞްރަތްތެރިވުމަށް މަގުފަހިވެގެން ދިރުމުވެ. އަދި ޤުނޫތުގެ ދުޢާގައި އަޅުގަނޑުމެން ﷲ ތަޢާލާގެ ހަޟްރަތުގައި މި ދަންނަވަނީ ކޮން އަދުގެއްކަން، ދުޢާ ކުރަމުންދާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އިޚްލާޞް ކުރުވިގެން ދިރުމުވެ.

والحمد لله رب العالمين.

ജ്ജ്ജ്ജ്ജ്